

Andmealane õigusakt

Taust ja esiletõstmised

Määrus ühtlustatud õigusnormide kohta, millega reguleeritakse õiglast juurdepääsu andmetele ja andmete kasutamist (tuntud ka **kui andmemäärus**), jõustus [11. jaanuaril 2024.](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/european-data-act-enters-force-putting-place-new-rules-fair-and-innovative-data-economy) Määrus on Euroopa andmestrategie (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/strategy-data>) tugisammas ja aitab märkimisväärselt kaasa digikümneni (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade>) digiülemineku edendamise eesmärgile. Põhjalikuma selgituse saamiseks vt [andmemäärust, mida on selgitatud](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act-explained) (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act-explained>).

Uued meetmed täiendavad [andmehaldust käsitlevat õigusakti](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act), mis oli Euroopa andmestrategie esimene tulemus ja mida hakati kohaldama 2023. aasta septembris. Kuigi andmehaldust käsitleva õigusaktiga reguleeritakse protsesse ja struktuure, mis hõlbustavad vabatahtlikku andmete jagamist, selgitatakse andmemääruses, kes saab andmetest väärtust luua ja millistel tingimustel. Need kaks õigusakti koos hõlbustavad usaldusväärset ja turvalist juurdepääsu andmetele, edendades nende kasutamist peamistes majandussektorites ja avalikku huvi pakkuvates valdkondades. Samuti aitavad need kaasa ELi ühtse andmeturu loomisele, millest saavad lõppkokkuvõttes kasu nii Euroopa majandus kui ka ühiskond tervikuna.

Andmemäärus võimaldab andmete väärtust õiglaselt jaotada, kehtestades selged ja õiglased eeskirjad andmetele juurdepääsuks ja nende kasutamiseks Euroopa andmepõhises majanduses. [Seda vajadust suurendab asjade interneti](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/internet-things-policy) (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/internet-things-policy>) kasvav levik. Tänu sellele määrule tuleb ühendatud tooted kavandada ja toota viisil, mis võimaldab kasutajatel (ettevõtjatel või tarbijatel) loodud andmetele hõlpsasti ja turvaliselt juurde pääseda, neid kasutada ja jagada.

Andmemäärus on sektoriülene õigusakt (st selles on sätestatud põhimõtted ja suunised, mida kohaldatakse kõigi sektorite suhtes). Sellega ei muudeta kehtivaid andmetele juurdepääsu kohustusi, kuid mis tahes tulevased õigusaktid peaksid olema selle põhimõtetega kooskõlas.

Millised on uued meetmed?

Andmemäärusega tehakse ettevõtjatele, kodanikele ja haldusasutustele kättesaadavaks rohkem andmeid järgmiste meetmete kaudu:

- **Suurendada andmete loomisega tegelevate ettevõtjate ja tarbijate õiguskindlust**, eelkõige asjade interneti raamistikus, kehtestades selged eeskirjad andmete lubatud kasutamise ja sellega seotud tingimuste kohta, säilitades samal ajal andmevaldajate jaoks stiimulid jätkata investeerimiskvaliteetsesse andmete loomisse. Uute normide eesmärk on hõlbustada väärtuslike andmete sujuvat edastamist andmevaldajate ja andmekasutajate vahel, säilitades samal ajal nende konfidentsiaalsuse. See julgustab andmepõhises majanduses osalema rohkem osalejaid, olenemata nende suuruselt. Komisjon töötab välja ka lepingu tüüptingimused, et aidata turuosalistel koostada ja pidada läbirääkimisi õiglaste andmejagamislepingute üle.
- **Selliste lepinguliste tasakaalunihete kuritarvitamise leevendamine**, mis takistavad õiglast andmete jagamist. See tähendab ettevõtete kaitsmist ebaõiglaste lepingutingimuste eest, mille on kehtestanud oluliselt tugevamat turupositsiooni omav pool.
- Eeskirjad, mis võimaldavad avaliku sektori asutustel pääseda juurde erasektori valduses olevatele andmetele ja neid kasutada konkreetsetel avaliku huvi eesmärkidel. Näiteks saavad avaliku sektori asutused taotleda andmeid, mis on vajalikud, et aidata neil kiiresti ja turvaliselt reageerida üldisele hädaolukorrale, koormates ettevõtjaid minimaalselt.
- Uued eeskirjad, millega luuakse raamistik, et kliendid saaksid ELi pilvandmetööstlusturu avamiseks tõhusalt vahetada andmetööstlusteenuste osutajaid. See aitab kaasa ka andmete tõhusa koostalitlusvõime üldisele raamistikule.
- [Andmebaaside direktiivi](https://eur-lex.europa.eu/legal-) (<https://eur-lex.europa.eu/legal->

content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A01996L0009-20190606) teatavate aspektide läbivaatamine, keskendudes eelkõiges *generis* andmebaasiõiguse rolli selgitamisele. See õigus on seotud konkreetsete andmebaaside sisu kaitsmisega ja laiendab selle kohaldamist andmebaasidele, mis on saadud asjade interneti (IoT) seadmete abil loodud või omandatud andmetest. Sellega tagatakse, et tasakaal andmevaldajate ja kasutajate huvide vahel on kooskõlas ELi andmepoliitika laiemate eesmärkidega.

Kuidas see praktikas toimib?

Andmemäärus on võimas innovatsiooni ja uute töökohtade loomise mootor. See võimaldab ELil tagada, et ta on viimaste andmepõhiste edusammude esirinnas. Allpool on esitatud mõned näited uute eeskirjade mõju kohta asjade interneti seadmete loodud andmetele juurdepääsule ja nende kasutamisele.

- "Traditsioonilise" toote ostmisel saate kõik selle komponendid ja tarvikud. Ühendatud seadmete puhul (eelkõige asjade interneti puhul) genereeritakse tavapärase kasutamise käigus uusi andmeid. See lisab tootele, muutudes üheks selle oluliseks komponendiks. Andmemäärusega antakse üksikisikutele ja ettevõtjatele õigus pääseda juurde andmetele, mis on saadud nutiesemete, -masinate ja -seadmete kasutamisel.
- Ühendatud toodetekasutajad võivad otsustada jagada neid andmeid kolmandate isikutega. See võimaldab järelturu (nt remondi) teenuste osutajatel oma teenuseid täiustada ja uuendada, edendades ausat konkurentsi tootjate pakutavate sarnaste teenustega. Sellest tulenevalt on ühendatud toodete kasutajatel, sealhulgas tarbijatel, põllumajandustootjatel, lennuettevõtjatel, ehitusettevõtjatel või hoonete omanikel võimalus valida kulutõhusamad remondi- ja hooldusteenuste osutajad (või täita neid ülesandeid ise), mis võib tuua kaasa madalamad hinnad turul. See võib pikendada ka ühendatud toodete kasutust, aidates seega kaasa [roheline kokkuleppe eesmärkide saavutamisele](#).
(https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en#:~:text=With%20the%20Green%20Deal%20Industrial,the%20transition%20to%20climate%20neutrality.&text=The%20aim%20of%20the%20Green,industrial%20innovation%20and%20clean%20tech.)
- Juurdepääs tööstusseadmete toimivust käsitlevatele andmetele avab võimalusi tõhususe suurendamiseks. Sellised tööstusharud nagu tootmine, põllumajandus ja ehitus võivad optimeerida töötükkide, tootmisliini ja tarneahela juhtimist, võimendades masinõppe tehnoloogiaid.
- Täppispõllumajanduses
(<https://www.europarl.europa.eu/thinktank/infographics/precisionagriculture/public/index.html>) võimaldab asjade interneti analüüsirakendamise omavahel ühendatud seadmete andmete suhtes põllumajandustootjatel analüüsida reaalsajas teavet, sealhulgas ilmastikutingimusi, temperatuuri, niiskustaset, turuhindu ja GPS-signaale. See analüüs annab väärtuslikku teavet põllukultuuride saagikuse optimeerimiseks ja suurendamiseks. Reaalsajas saadavate andmete parem mõistmine toetab põllumajandusettevõtete tõhusamat planeerimist, aidates põllumajandustootjatel teha teadlikke otsuseid ressursside eraldamise kohta.

Kohaldamise algus

Andmemäärus jõustus 11. jaanuaril 2024 ja seda hakatakse kohaldama 2025. aasta septembris.

Avalik konsultatsioon

Andmemäärust käsitlev avalik konsultatsioon kestis 3. juunist kuni 3. septembrini 2021. Kokkuvõttvas [aruandes](#) (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/public-consultation-data-act-summary-report>) tehti kokkuvõtte vastustest ja tutvustati sidusrühmade seisukohti, mis aitasid ettepanekut kujundada, keskendudes kvantitatiivsetele aspektidele.

Andmemääruse ettepanek oli [sidusrühmadele tagasiside](#) (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13045-Data-Act-amended-rules-on-the-legal-protection-of-databases_en) saamiseks avatud 14. märtsist kuni 11. maini 2022. Tagasiside esitati Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning seda võeti arvesse seadusandlikus arutelus.

See on masintõlge, mida pakub Euroopa Komisjoni masintõlketeenus eTranslation, et aidata teil selle veebilehe sisust aru saada. [Palun lugege kasutustingimusi](#) (https://ec.europa.eu/info/use-machine-translation-europa-exclusion-liability_en). Originaalversiooni lugemiseks [minge palun algsele lehele](#) (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-act>).

Source URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/policies/data-act>

Reuse of this document is allowed, provided appropriate credit is given and any changes are indicated (Creative Commons Attribution 4.0 International license).

For any use or reproduction of elements that are not owned by the EU, permission may need to be sought directly from the respective right holders.